

Celostna šola: Proces sedmih izzivov Kam? Kako? ZaKaj? (da o glasbi niti ne govorimo)

Dimitrij Beuermann (2011). *Celostna šola: proces sedmih izzivov Kam? Kako? ZaKaj?* Debora: Ljubljana.

Knjiga *Celostna šola: proces sedmih izzivov Kam? Kako? ZaKaj?* je namenjena vsem tistim, ki v šolskem prostoru iščete drugačno pot, ki se ne sprašujete »Kaj spremeniti?«, ampak vas zanima »Kam iti?« in »Kako priti do tja.« Namenjena je vsem tistim, ki ob vprašanju »ZaKaj delamo?« želite slediti ciljem sodobne šole, bi pa poleg ciljev potrebovali še napotke, kako potovati proti zeleni smeri.

V uvodnem delu knjige **VSTOP V KROG** avtor spregovori o »dobri šoli današnjega časa«, kjer pot in cilj nista več jasno ločena in kjer vse bolj velja, da je »učenje življenje in življenje učenje«. Z vizijo »šola je lahko hkrati prijazna in uspešna« začne potovanje po učni pokrajini in nam ponudi številne kažipote, ki nas vodijo na lastni poti spreminjanja *problemov v izziv*, oblikovanja *vizije* in *umetnosti* reševanja problemov. Opozori nas na pomembno značilnost procesnega pristopa, ki oblikuje udeležence in omogoča izboljševanje izhodiščnih idej med samim potovanjem.

Za večjo nazornost uporabi tri področja vsebin, ki so mu še posebej domača: psihologijo in glasbo, ki si izmenjujeta naloge pri določanju ciljev in analizi sedanjega stanja, ter menedžment, ki prispeva nasvete za dobro in uspešno potovanje.

V nadaljnjih sedmih poglavjih pokaže številne možne smeri potovanja po Zemljevidu učnega procesa ali življenja nasploh, omogoči izpolnjen pogled na celoto in napove razburljivo potovanje proti izzivalnim ciljem, podprto s praktičnimi primeri.

Potovanje začne s prvim kažipotom oziroma korakom **IZZIV**, ki mu v nadaljevanju sledi še šest korakov (vizija, pot, komunikacija, moč, razsodnost in poslanstvo), ki vsak zase v sebi nosijo vse elemente celote, skupaj pa napolnijo prostor zemljevida.

S problemi se srečujemo vsak dan in na vsakem koraku, od nas pa je odvisno, kako se bomo nanje odzvali. Avtor nam svetuje, naj problem spremenimo v **izziv** in se ga lotimo korak za korakom. Po opredelitvi izziva si v mislih ustvarimo sliko idealnega stanja – vizualizacijo rešitve. In tu nastopi **umetnost** - tisti del človekovega življenja, ki omogoča pogled v prihodnost, videti neizrekljivo in presega tisto, kar je mogoče izraziti z besedami. Sledi oblikovanje **poti**, določitev smeri in ciljev, pri vsem tem pa upoštevanje naših lastnih potreb in želja. **Komunikacija** in **moč** sta tista arhetipska elementa, ki omogočata razdelitev timskih vlog, obveznosti in drugih nalog na potovanju. Sledi **razsodnost**, ki zahteva pogled nazaj, presojanje o uspešnosti potovanja, o ciljih, ki so bili doseženi, in o stvareh, ki jih še moramo izpolniti. Prvi kažipot IZZIV lahko zaključimo s **ciljem** ustvariti še boljše šolo, kjer imajo učenci možnost sooblikovanja poti za doseganje učnih ciljev, razvijati svoja močna področja in doseči sebi ustrezne »predvidene učne dosežke«.

Pri drugem kaŕipotu oziroma koraku **VIZIJA** se avtor poda v pokrajine izobraŕevanja, ustvarjalnosti in reŕevanja problemov. Spraŕuje se, katera v'edenja in zmoŕnosti so pomembna, da jih razvijamo pri u'encih in kakŕno vlogo igra pri tem glasba.

Izziv »ŕola je lahko hkrati prijazna in uspeŕna« preoblikuje v hipotezo in spregovori o mo'ci, ki jo v sebi nosi glasba, ki je sestavni del celote in ne le okrasek svetu logike. Ob spreminjanju le enega glasbenega elementa se spremeni vsebina celega sporo'ila, o njenem vzgojnem vplivu pa je govoril ŕe Platon. Brez nje svet preprosto ne more. Opozori nas na glasbena sporo'ila, ki se skrivajo v vmesnih prostorih med posameznimi toni, o 'emer govori tudi izrek: »Glasba se skriva med notami!«

Sledi 'as reŕevanja problemov, dopolnjevanja vizije s cilji poslanstva, 'as razdeljevanja nalog, ko se iz vmesnih prostorov in prepoznavanja sporo'il med vrsticami vrnemo na povrŕje in popredmetimo naŕe ideje, pri tem pa ne pozabimo na raznolike moŕne smeri potovanja.

S pomo'jo tretjega kaŕipota oziroma koraka **POT** se avtor vra'a v procesno na'rtovanje izvajanja in delovanja in nas v okviru vpraŕanj: »Kdo stori kaj, kje kako in do kdaj? ter Kako bomo priŕli do tja?« ponovno spodbudi k delovanju. Tokrat s pomo'jo glasbenih spoznanj poveŕe ŕe omenjena arhetipska podro'ja z vlogo alikvotnih tonov v glasbi. Delitev strune na dva dela poveŕe z dvodimenzionalnim pogledom, ki ga pona-

zori z razmerjem med dionizi'nim in apolini'nim principom, tri dimenzije predstavi z razdelitvijo glasbe med ples, kora'nico in pesem, 'etverno pa s hedonskimi, poten'nimi, moralnimi in izpolnitvenimi prostori vrednot. Tem v nadaljevanju doda ŕe danaŕno sedemtonsko glasbeno lestvico, ki z razdelitvijo celote na sedem delov ponazori in oriŕe naŕ cilj.

Ob 'etrtem kaŕipotu oziroma koraku **KOMUNIKACIJA** avtor z mislijo Uspenskija, ki pravi: »Drugi temeljni zakon vesolja je zakon ŕtevila sedem ali zakon oktav,« predstavi shemo glasbenih polj, ki omogo'a grafi'no predstavitev dejstva, da predstavlja oktavna ponovitev pravzaprav isti ton. Sedemdelno razdelitev prostora predstavi s pomo'jo rezultatov raziskave iz leta 2007, v kateri so posluŕalci povezali posluŕane glasbene primere s predloŕenimi opisi 'ustev, vrednot ali asociacij. Pri tem nastane drevesna struktura, ki kaŕe na povezavo med razdelitvijo glasbe (in hkrati opisov sveta, ki nas obdaja) na dionizi'no in apolini'no polovico. Hkrati pa je iz nje razvidno, da je glasba sestavljena iz treh elementov: plesa, kora'nice (na dionizi'ni polovici) in pesmi (na apolini'ni polovici).

Pokrajina glasbenega prostora in 'loveŕkega ŕivljenja torej ni ravna in gladka: v njej potekajo velike tektonske zarezne, ki pa so na prvi pogled skrite naŕim o'cem, predvsem zaradi tega, ker smo tudi mi sami in naŕe dojemanje do popolnosti usklajeni z njimi.

Z modelom vrtavke Nazaj k naravi avtor predstavi in soo'i vse, kar je dionizi'nega z nematerialnim, miselnim in duhovnim, pri 'emer lahko izmenjavanje plusa in minusa, nastajanja in minevanja vzdrŕujemo v nam ŕeleni smeri, 'e zarisano vrtavko s svojimi mislimi vrtimo in ne dopustimo, da se ustavi in nasloni na tla. Ob upoŕtevanju naŕih miselnih zmoŕnosti, idejnega sveta in izobraŕevanja, ki ob nenehnem vrtenju drŕijo vrtavko pokonci, lahko s pridom uporabimo dve glavni orodji: eno za ustvarjalnost in drugo za reŕevanje problemov.

Glasba je lahko oroŕje in v njej se skriva **MO'Č**, nas avtor opozori na obmo'ju petega kaŕipota oziroma koraka. Od nekaterih zgodovinskih primerov, kako je bila glasba izkoriŕcana v preteklosti, se poda k Zemljevidu u'nega procesa, kjer imajo vsako podro'je, vsak kaŕipot in vsaka arhetipska resnica svojo jasno opredeljeno timsko vlogo. Podrobno nam predstavi na'ela uporabnih orodij Miselni vihar in Hiŕo projektov: za na'rtovanje dela in, kar je ŕe posebej pomembno, za dobro razdelitev vlog v delovnih skupinah. 'e sodelujemo, smo mo'nejŕi, vendar pa odprta, jasna in z informacijami podprta komunikacija prepre'it teŕzave, nesoglasja ali razli'no razumevanje ciljev ...

Miselni vihar udeleŕence spodbudi k izmiŕljanju in ustvarjanju nenavadnih idej in zamisli, ki jih je nato mogo'ce razvrstiti po pomembnosti z orodjem pikokracija, ki izhaja iz ostrakizma – 'repinjske sodbe v Gr'iji. *Hiŕa projektov* je v proces, usmerjen pristop in orodje, ki omogo'a pregled nad celoto. Na enem samem listu papirja izvrstno odgovarja na vpraŕanja: kdo stori kaj, do kdaj, pa tudi zakaj, kje, kako in s katerimi viri ... Avtor zaklju-

či poglavje o moči še s prikazom orodja Mreža timskih vlog, ki nam lahko služi kot vmesni korak na poti do *Hiše projektov*.

Hkrati s šestim kažipotom oziroma korakom **RAZSODNOST** nam avtor ponudi vprašanja Kam gremo? in Kako bomo prišli do tja?, s katerima nas spodbudi k iskanju večjih izzivov v programih, predmetnikih in učnih načrtih, ter nas z zaključnim vprašanjem Zakaj delamo? povabi k presoji uspešnost opravljenega dela. Zopet se izkaže, da je prav procesni način delovanja v današnjem svetu lahko uspešnejši od ciljnega, s čimer nakazuje obrise nove kulture delovanja šole.

Tako nas avtor pripelje do konca poti, kažipota oziroma koraka **POSLANSTVO**, ko si oddahnemo, nabere moči ali morda nadaljujemo ... kot nas opozarja Aristotel: »Smo to, kar počnemo znova in znova.«

Zato spoznajmo svoje ustvarjalne sposobnosti in verjemimo vanje; ustvarjalnost se lahko vedno spodbudi in razvija, izboljšuje ... Ustvarjanje priložnosti za izmenjavo idej in hkrati prenosa modrosti starejših na mlajše, za razvoj vsega, kar učenec nosi s sabo in v sebi, bo še dolgo najpomembnejša vloga šole. Ta je lahko hkrati prijazna, ko prepozna položaj učenca in njegovo osebno vlogo pri doseganju ciljev, in uspešna, ko spodbuja prizadevanja, ki jih učenec vlaga v doseganje ciljev.

Ker učne rezultate lahko izboljšamo le tako, da izboljšamo proces poučevanja, vam bo prav knjiga *Celostna šola: proces sedmih izzivov Kam? Kako? ZaKaj?* pokazala številne možnosti procesnega načrtovanja. In pri tem ne pozabite, da ni poti do sreče, kajti sreča je pot.